

V. 11. PRACOVNÍ VYUČOVÁNÍ

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **pracovní vyučování** vychází ze vzdělávacího oboru **Člověk a svět práce**.

Pracovní vyučování zahrnuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání základních uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Cíleně se zaměřuje na praktické (zejména manuální) pracovní dovednosti a návyky a doplňuje tak celé základní vzdělání o tuto důležitou složku nezbytnou pro uplatnění člověka v soukromém životě i ve společnosti. Tím se odlišuje od ostatních vzdělávacích obsahů vyučovacích předmětů a je jejich určitou protiváhou.

■ OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU

Vzdělávací obsah předmětu vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech.

Vzdělávací obsah pracovního vyučování je na **1. stupni** rozdělen do čtyř tematických okruhů:

1. Práce s drobným materiálem
2. Konstrukční činnosti
3. Pěstitelské práce
4. Příprava pokrmů

Všechny tyto tematické okruhy jsou povinné.

Obsah a cíle pracovního vyučování:

- rozvoj pozitivního vztahu k práci a odpovědnosti za kvalitu výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností
- používání vhodných pracovních nástrojů, náradí a pomůcek
- vhodná organizace a plánování pracovních činností
- rozvoj vytrvalosti, tvořivosti, schopnosti překonávat překážky při pracovních výkonech
- orientace v různých oborech fyzické a duševní práce
- vytvoření informační základny pro zodpovědnou volbu povolání
- chápání pracovních činností jako příležitosti k seberealizaci
- rozvoj podnikatelského myšlení

Vyučovací předmět **pracovní vyučování** se vyučuje v 1.– 5. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Počet hodin	1	1	1	1	1
Z toho DČD*	0	0	0	0	0

*DČD = disponibilní časová dotace

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, v kterém ročníku a jakou formou se v předmětu **pracovní vyučování** realizují jednotlivá **průřezová témata** (kapitola III. 5., strana 24 – 54).

Škola má nadstandartní podmínky pro výuku pracovního vyučování. Základní škola logopedická je v budově společně se základní školou praktickou, základní školou speciální a praktickou školou dvouletou i jednoletou. Všechny tyto typy škol jsou zaměřeny na vzdělávání žáků s mentálním nebo kombinovaným postižením a výuka pracovního vyučování zde má nezastupitelné místo. Tomu odpovídá nejen týdenní počet vyučovacích hodin pracovního vyučování (až 6 hodin týdně), ale i vybavení školy pro pracovní vyučování.

Žáci Základní školy logopedické v Rakovníku mohou využívat školní pozemek, řemeslnou dílnu, cvičnou kuchyň a byt, keramickou a šicí dílnu. Část vyučovacích hodin pracovního vyučování může být realizována i v kmenových třídách, učebně výpočetní techniky nebo učebnách s interaktivní tabulí.

Výuka pracovního vyučování probíhá v 1.– 4. ročníku společně pro dívky i chlapce; v 5. ročníku se výuka dělí podle složení žáků ve třídách a podle možností školy.

■ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

◦ **Kompetence k učení**

- učíme žáky plánovat a organizovat vlastní práci (stanovit si vlastní časový plán, organizovat své pracovní místo i prostředí tak, aby proces učení neovlivňovaly nežádoucí rušivé podněty)
- podporujeme samostatnost a tvořivost - na základě poznání vlastností materiálů, různých možností jejich zpracování a funkcí pracovních nástrojů si žáci sami mohou volit vhodný materiál, nástroje a pracovní postupy k realizaci pracovního záměru
- ve výuce se zaměřujeme prioritně na aktivní dovednosti, učivo používáme jako prostředek k jejich získání
- učíme žáky aplikovat osvojené znalosti a dovednosti při obdobných činnostech
- učíme žáky pracovat s různými zdroji informací, číst je s porozuměním a vybírat z textů základní informace
- učíme žáky chápat běžně používané odborné termíny, znaky a symboly z různých oborů lidské činnosti
- vedeme žáky k hodnocení vlastních pokroků a rozpoznávání problémů, které mu brání v učení
- vedeme žáky k poznání vztahu mezi úrovní vlastních znalostí, dovedností a postoji a možnostmi profesního uplatnění
- snažíme se poskytnout žákům pocit úspěchu tím, že vědomě navozujeme situace, ve kterých mohou být úspěšní
- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace, oceňujeme snahu a individuální pokrok
- snažíme se o klidnou a tvůrčí atmosféru v hodinách pracovního vyučování

◦ **Kompetence k řešení problémů**

- učíme žáky nebát se problémů, vnímat problémy ne jako hrozbu, ale jako výzvu
- učíme žáky hledat příčiny problémů a možnosti jejich řešení
- učíme žáky vyhledávat z různých zdrojů informace potřebné k řešení problémů
- na modelových příkladech učíme žáky užívat odpovídající algoritmy řešení problémů
- podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení
- podporujeme využívání moderní techniky při řešení problémů
- učíme žáky vhodnou formou požádat o pomoc při řešení problémů
- učíme žáky přijímat důsledky svých rozhodnutí; nabízíme možná řešení, ale odpovědnost za vyřešení problémů necháváme na žácích
- učíme žáky předcházet problémům vhodnou organizací a plánováním činností
- učíme žáky řešit problémy a překonávat obtíže během realizace pracovního záměru; trénujeme pracovní výdrž
- učíme žáky spolupráci při řešení problémů - vyslechnout názory druhých, rozumnými argumenty obhajovat své názory a hledat řešení přijatelné pro všechny členy týmu
- podporujeme tvořivost a netradiční řešení úkolů, rozvíjíme fantazii žáků
- učíme žáky využívat pracovní činnosti k vlastní relaxaci a jako vhodnou náplň volného času

◦ **Kompetence komunikativní**

- rozvíjíme slovní zásobu žáků; učíme je rozumět odborným termínům, domluveným symbolům a jednoduchým schématickým z různých oblastí pracovních činností a aktivně je používat
- učíme žáky přiměřeně reagovat na slovní pokyny
- rozvíjíme schopnost jasně a stručně se vyjadřovat (popsat pracovní postup, funkci pracovních nástrojů a vlastností materiálů)

- učíme žáky respektovat základní komunikační pravidla rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího jako základ účinné komunikace)
- učíme žáky pravidlům komunikace při týmové spolupráci, vyslechnout a respektovat názor druhého, obhajovat svůj názor pomocí rozumných argumentů
- podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky různých věkových kategorií
- nacvičujeme komunikaci v krizových situacích

◦ **Kompetence sociální a personální**

- umožňujeme žákům poznat své vlastnosti, schopnosti, zájmy a cíle
- vedeme žáky k sebeovládání a seberegulaci
- minimalizujeme používání frontální metody výuky, podporujeme skupinové kooperativní vyučování
- učíme žáky navozovat a udržovat přátelské vztahy na základě respektu, tolerance a empatie
- učíme žáky rozpoznat, kdy někdo jiný potřebuje jejich pomoc a umět ji poskytnout
- vedeme žáky k pocitu radosti z poskytnuté pomoci
- učíme žáky vhodnou formou ocenit poskytnutou pomoc
- učíme žáky respektovat pravidla práce v týmu, rozvíjíme schopnosti žáků zastávat v týmu různé role
- učíme žáky ocenit přínos každého jedince pro práci skupiny dle jeho individuálních možností
- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují
- vedeme žáky k pochopení nutnosti stanovení pravidel a jejich respektování (dodržování pravidel bezpečnosti práce s různými pracovními nástroji a materiály)
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi

◦ **Kompetence občanské**

- vedeme žáky k aktivní ochraně zdraví a životního prostředí
- učíme žáky využívat pracovní činnosti k vlastní relaxaci a jako vhodnou náplň volného času
- učíme žáky tolerovat rozdílný vkus spolužáků i dospělých
- učíme žáky hodnotit práce spolužáků citlivou a kultivovanou formou a s respektem k jejich rozdílným pracovním schopnostem
- netolerujeme nekamarádské chování a odmítnutí požadované pomoci
- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel stanovených školním řádem a pravidly práce v odborných učebnách
- neustále monitorujeme chování žáků, včas přijímáme účinná opatření
- učíme žáky správně reagovat v krizových a život ohrožujících situacích podle pokynů kompetentních osob, umět přivolat pomoc a poskytnout podle svých možností první pomoc

◦ **Kompetence pracovní**

- rozvíjíme hrubou i jemnou motoriku žáků, nacvičujeme základní manuální dovednosti potřebné pro zpracování různých materiálů
- učíme žáky určovat a prakticky ověřovat vlastnosti různých materiálů a funkce pracovních nástrojů
- učíme žáky zpracovávat daný materiál více možnými způsoby
- učíme žáky volit pro realizaci pracovního záměru správné pomůcky, materiály a pracovní postupy
- učíme žáky pracovat podle vlastní fantazie, ústních i psaných pokynů, předlohy, náčrtu a jednoduché technické dokumentace
- trénujeme pracovní výdrž a koncentraci na pracovní výkon
- vedeme žáky k odpovědnosti za kvalitu odvedené práce podle individuálních možností
- učíme žáky reálně posoudit výsledek své práce, zhodnotit individuální pokrok, hledat příčiny nedostatků a možnosti jejich řešení
- seznamujeme žáky s náplní různých profesí a možnostmi jejich uplatnění na pracovním trhu
- vedeme žáky k poznání osobních vlastností, schopností, zájmů a cílů, a tak je připravujeme na volbu profesní orientace
- vedeme žáky k respektování všech pravidel bezpečnosti a hygieny práce a ochrany životního prostředí
- vedeme žáky k úctě ke každé poctivé práci
- každou dobře odvedenou práci pochválíme
- prací nikdy netrestáme

▣ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (OVO) VZDĚLÁVACÍHO OBORU ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE

1. stupeň

1. PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM

Očekávané výstupy – 1. období (1.-3. ročník)

žák

ČSP-3-1-01 vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů

ČSP-3-1-02 pracuje podle slovního návodu a předlohy

Očekávané výstupy – 2. období (4.-5. ročník)

žák

ČSP-5-1-01 vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu

ČSP-5-1-02 využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic

ČSP-5-1-03 volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu

ČSP-5-1-04 udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu

Učivo:

vlastnosti materiálu a jeho užití - přírodniny, model. hmota, papír a karton, textil, drát, folie apod.

pracovní pomůcky a nástroje - funkce a využití

jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce - práce podle pokynů a předlohy, organizace pracovního místa, hygiena a bezpečnost práce, základy první pomoci

lidové zvyky, tradice a řemesla - užití jednoduchých technik zpracování vybraných materiálů, zhotovení vánočních a velikonočních dekorací tradičními technikami, informace o lidových řemeslech

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy – 1. období (1.-3. ročník)

žák

ČSP-3-1-01p zvládá základní manuální dovednosti při práci s jednoduchými materiály a pomůckami; vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů

ČSP-3-1-02 pracuje podle slovního návodu a předlohy

Očekávané výstupy – 2. období (4.-5. ročník)

žák

ČSP-5-1-01p vytváří přiměřenými pracovními postupy různé výrobky z daného materiálu

ČSP-5-1-02p využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem vlastní fantazii

ČSP-5-1-03 volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu

ČSP-5-1-04p udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při drobném poranění

Učivo:

vlastnosti materiálu a jeho užití - přírodniny, modelovací hmota, papír a karton, textil, drát apod.

pracovní pomůcky a nástroje - funkce a využití

jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce - práce podle pokynů a předlohy, organizace pracovního místa, hygiena a bezpečnost práce, základy první pomoci

lidové zvyky, tradice a řemesla - užití jednoduchých technik zpracování vybraných materiálů, zhotovení vánočních a velikonočních dekorací tradičními technikami, informace o lidových řemeslech

2. PRÁCE MONTÁŽNÍ A DEMONTÁŽNÍ

Očekávané výstupy – 1. období (1.-3. ročník)

žák

ČSP-3-2-01 zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

Očekávané výstupy – 2. období (4.-5. ročník)

žák

ČSP-5-2-01 provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž

ČSP-5-2-02 pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu

ČSP-5-2-03 dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

Učivo:

stavebnice - práce plošnými, prostorovými a konstrukčními stavebnicemi z různých materiálů, montáž a demontáž jednoduchých modelů

práce s návodem, předlohou a jednoduchým náčrtem

montáž a demontáž jednoduchých předmětů

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy – 1. období (1.-3. ročník)

žák

ČSP-3-2-01 zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

Očekávané výstupy – 2. období (4.-5. ročník)

žák

ČSP-5-2-01 provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž

ČSP-5-2-02 pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu

ČSP-5-2-03p udržuje pořádek na svém pracovním místě, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při drobném poranění

● užívá jednoduché pracovní nástroje a pomůcky

Učivo:

stavebnice - práce plošnými, prostorovými a konstrukčními stavebnicemi z různých materiálů, montáž a demontáž jednoduchých modelů

práce s návodem, předlohou a jednoduchým náčrtem

montáž a demontáž jednoduchých předmětů

3. PĚSTITELSKÉ PRÁCE

Očekávané výstupy – 1. období (1.-3. ročník)

žák

ČSP-3-3-01 provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování

ČSP-3-3-02 pečuje o nenáročné rostliny

Očekávané výstupy – 2. období (4.-5. ročník)

žák

ČSP-5-3-01 provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování

ČSP-5-3-02 ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny

ČSP-5-3-03 volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní

ČSP-5-3-04 dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu

Učivo:

základní podmínky pro pěstování rostlin - pěstitelská pozorování, základní podmínky života rostlin a jejich variabilita (voda, vzduch, živiny, slunce)

pěstování rostlin - půda a její zpracování, osivo a sadba, výživa rostlin, péče o pokojové rostliny a pěstování rostlin na zahradě (zelenina a okrasné rostliny), respektování individuálních nároků rostlin

hygiena a bezpečnost práce na zahradě - základy první pomoci, nebezpečné a jedovaté rostliny a zásady práce s těmito rostlinami

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy – 1. období (1.-3. ročník)

žák

ČSP-3-3-01p provádí pozorování přírody v jednotlivých ročních obdobích a popíše jeho výsledky

ČSP-3-3-02 pečuje o nenáročné rostliny

Očekávané výstupy – 2. období (4.-5. ročník)

žák

ČSP-5-3-01p dodržuje základní podmínky a užívá postupy pro pěstování vybraných rostlin

ČSP-5-3-02p ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny a provádí pěstitelská pozorování

ČSP-5-3-03 volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní

ČSP-5-3-04p dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu na zahradě

Učivo:

základní podmínky života rostlin - pozorování přírody v jednotlivých ročních obdobích, pěstitelská pozorování, základní podmínky života rostlin a jejich variabilita (voda, vzduch, živiny, slunce)

pěstování rostlin - půda a její zpracování, osivo a sadba, výživa rostlin, péče o pokojové rostliny a pěstování rostlin na zahradě (zelenina a okrasné rostliny), respektování individuálních nároků rostlin

hygiena a bezpečnost práce na zahradě - základy první pomoci, nebezpečné a jedovaté rostliny a zásady práce s těmito rostlinami

4. PŘÍPRAVA POKRMŮ

Očekávané výstupy – 1. období (1.-3. ročník)

žák

ČSP-3-4-01 připraví tabuli pro jednoduché stolování

ČSP-3-4-02 chová se vhodně při stolování

Očekávané výstupy – 2. období (4.-5. ročník)

žák

ČSP-5-4-01 orientuje se v základním vybavení kuchyně

ČSP-5-4-02 připraví samostatně jednoduchý pokrm

ČSP-5-4-03 dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování

ČSP-5-4-04 udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni

Učivo:

základní vybavení kuchyně

potraviny - výběr potravin podle pravidel racionálního stravování, nákup potravin, skladování potravin

příprava jednoduchého pokrmu - práce podle jednoduchého návodu, práce s kuchařskou knihou

stolování - jednoduchá úprava stolu, pravidla slušného chování u stolu

bezpečnost a hygiena práce v kuchyni - pravidla práce ve cvičné kuchyni, bezpečnost práce

s kuchyňskými elektrospotřebiči, první pomoc při drobném poranění v kuchyni
technika v kuchyni - historie a význam

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy – 1. období (1.-3. ročník)

žák

ČSP-3-4-01p upraví stůl pro jednoduché stolování

ČSP-3-4-02 chová se vhodně při stolování

Očekávané výstupy – 2. období (4.-5. ročník)

žák

ČSP-5-4-01p uvede základní vybavení kuchyně

ČSP-5-4-02 připraví samostatně jednoduchý pokrm

ČSP-5-4-03p dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování při stolování

ČSP-5-4-04 udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu v kuchyni

● uplatňuje zásady správné výživy

Učivo:

základní vybavení kuchyně - pojmenování a využití

potraviny - výběr potravin podle pravidel racionálního stravování, nákup potravin, skladování potravin

příprava jednoduchého pokrmu - práce podle jednoduchého návodu, práce s kuchařskou knihou

stolování - jednoduchá úprava stolu, pravidla slušného chování u stolu

bezpečnost a hygiena práce v kuchyni - pravidla práce ve cvičné kuchyni, bezpečnost práce s kuchyňskými elektrospotřebiči, první pomoc při drobném poranění v kuchyni